

Lễ cầu hồn cho lục tỉnh miền Nam?

Trần thị-Vinh-Tường

Trong bài viết ngày 11/02/2016 "[The Mekong: Requiem for a river](#) – Lễ Cầu Hồn cho Giòng Mekong" tờ Economist báo động rằng hình ảnh cô thôn nữ bên giỏ măng cụt mớ cá tươi anh nông dân nón lá khiến du khách yêu mến phong cảnh miền Nam sẽ không bao giờ được như ngày hôm qua nữa.

Một bi kịch mở đầu, diễn viên chính không hề hay màn đen đang bao phủ số phận mình. Đó là thảm họa xảy ra với Đồng Bằng Sông Cửu Long vì đất nhiễm mặn, bờ biển sạt lở và biến đổi khí hậu.

Văn minh Đông Nam Á đều từ sông nước. Gia tài chung của Đông Nam Á là “Con Rắn Ngọt Ngào”, tiếng Sanskrit Ma Ganga sang tiếng Khmer là Mai Kong, người Pháp “phiên âm” lằn nửa thành Mékong mà Vua Sihanouk coi thiêng liêng như sông Hằng Ấn Độ. Chảy đến đâu “Con Rắn Ngọt Ngào” mang tên địa phương đến đấy. Ở Tibet/Tây Tạng, sông tên Dza Chu-Sông Đá. Qua Vân Nam, 21% Lan Thương chảy len quanh vách núi dựng đứng gập ghềnh trước khi tuôn tràn vào trái tim Đông Nam Á. Ở Miến Điện, sông Megaung Myit chỉ có 3%. Lào và Thái hưởng 25% và 23% từ Mae Nam/Sông Mẹ. Ở Campuchia, Tonlé Thom/Sông Lớn nhận 20%. Vào Việt Nam, sông Tiền sông Hậu nhận nốt 8% miền man tươi đẫm đồng bằng Cửu Long trước khi chia tay Văn Minh Miệt Vườn chảy ra biển Đông.

Nhưng các đỉnh núi tuyết Himalaya đang tan biến do biến đổi khí hậu, phụ họa bởi những cơn mưa bão hóng đen từ nhà máy ở Trung Quốc và Ấn Độ. Tham vọng của Trung Quốc không ngừng khai thác khoáng sản biến các con sông hùng vĩ của Tây Tạng thành đập chuyển nước từ miền Đông Tây Tạng đến Bắc Trung Quốc. Dù có Đạt Lai Lạt Ma, Nobel Hoà Bình 1989, người Tây Tạng bắt lực ngăn chặn Trung Quốc tàn phá mảnh đất Tibet thiêng liêng.

“Tibet, an Environmental Challenge”, Dr Simon Bradshaw, 02/2016

Năm 2009, Michael Buckley trình làng phim tài liệu “Meltdown in Tibet” dài 40 phút. Đoạn “Thăm sát trên sông Mékong”, không phải là trình thám tử tưởng tượng mà là sự thật khi một giòng sông có thể bị bóp cổ cho tới chết. Bằng đủ mọi cách, Michael lội ngược giòng lên tận thượng nguồn ghi lại những thước phim ngoạn mục về những đập nước mà thế giới không hề hay biết. Meltdown in Tibet đoạt hai giải thưởng phim ngắn ở Ấn Độ, Cambodia, California năm 2009 và 4 giải thưởng khác ở Canada, Mexico và Mỹ năm 2010

Tây Tạng có phải là nạn nhân duy nhất của tham vọng này không?

Tác giả Ngô Thế Vinh qua hai cuốn sách “Cửu Long Cạn Dòng Biển Đông Dậy Sóng” năm 2000 và “Mê Kông Dòng Sông Nghẽn Mạch” năm 2007, nêu ra tác hại của khoảng 14 con đập khổng lồ thuộc Trung quốc ở thượng nguồn làm đảo lộn đời sống của người cây cỏ sinh vật trên bờ dưới nước của năm nước hạ nguồn Miến Điện, Thái Lan, Lào, Campuchia và Việt Nam

Hiện nay, một phần tư bờ biển Đồng Bằng Sông Cửu Long đã bị sạt lở. Càng xây nhiều đập nước càng làm tăng sự xói mòn, thiếu nước ngọt trầm trọng, đất bị nhiễm mặn trong mùa khô. Đất có thể lún

nhanh hơn khi người ta xây đập, khai thác nước giếng, uốn nắn dòng chảy của sông. Một trong những con đập ảnh hưởng đến sự sạt lở ở ĐBSCL là đập Pak Mun của Thái Lan, gần giao điểm nơi hai sông Mun và Mékong gặp nhau, xây xong năm 1994.

Theo thông tin hiện nay của Union of Concerned Scientists (Cambridge, tiểu bang [Massachusetts](#), Hoa Kỳ), ĐBSCL từ năm 1997 sản xuất 50% gạo của cả nước. Giới khoa học dự đoán nếu không làm gì để giảm lượng khí thải carbon thì:

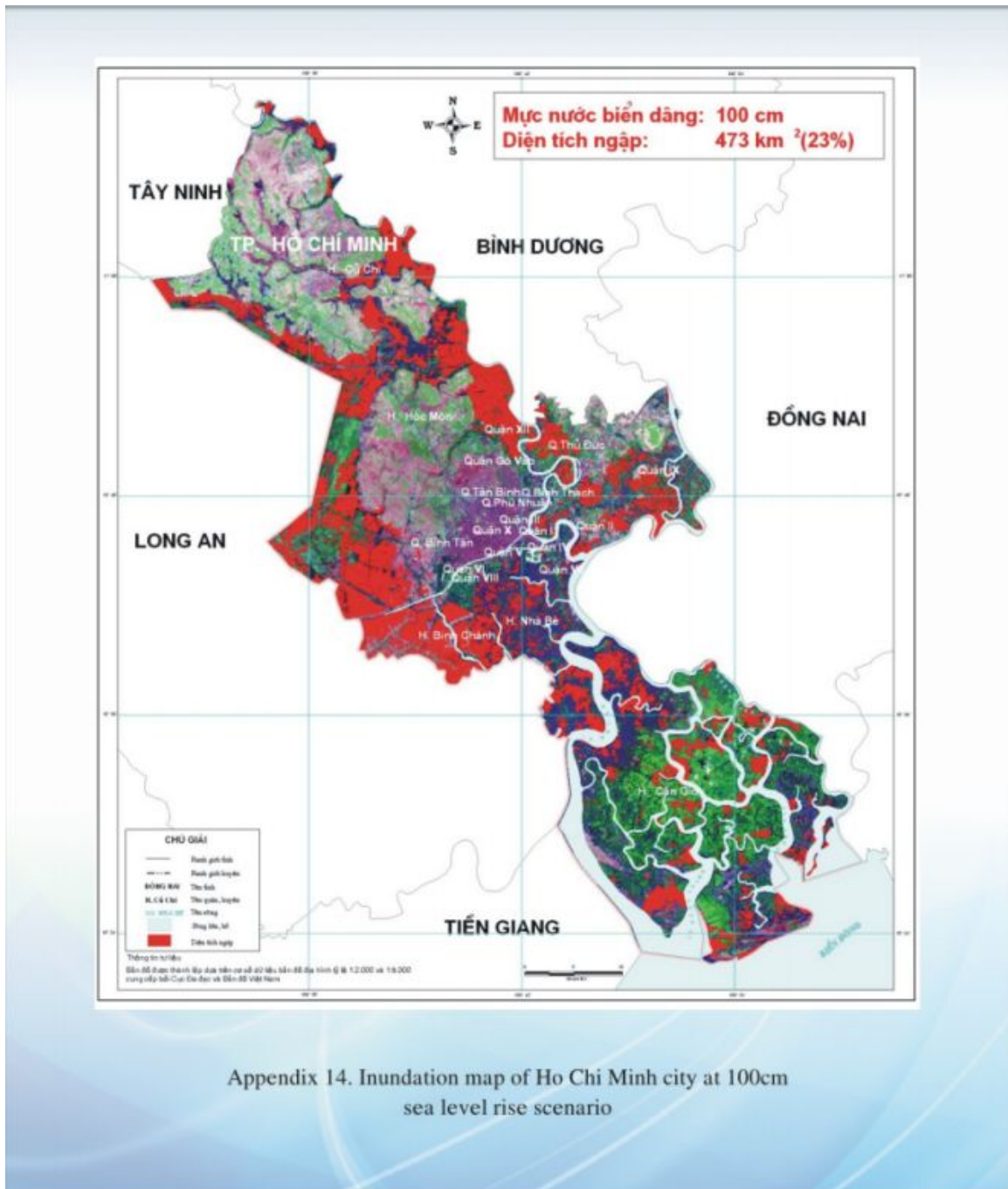
60% ĐBSCL có thể bị lũ lụt nếu mực nước biển tăng 45 cm so với năm 1997.

Tăng độ mặn từ nước biển xâm lấn khiến lúa ĐBSCL một năm từ ba mùa chỉ còn một.

Tới năm 2050, mực nước biển dâng trực tiếp ảnh hưởng khoảng 1 triệu người ĐBSCL hoặc hơn.

Khí thải Carbon (còn gọi là khí nhà kính) được coi là một trong nguyên nhân làm nóng trái đất. Trung Quốc và Hoa Kỳ đứng đầu danh sách mười nước kỹ nghệ sản xuất 68.2% tổng số khí thải Carbon của thế giới. Số khí thải của Trung Quốc gấp đôi số khí thải của Hoa Kỳ. Việt Nam đứng áp chót trong sản xuất khí thải Carbon nhưng lại là nạn nhân tệ nhất. Việt Nam có 40.000 km vuông (gồm cả ĐBSCL, khu vực ven biển và bán đảo Cà Mau) chỉ cao hơn 2 mét trên mực nước biển nên có thể bị ngập lụt hàng năm khi nước biển dâng 1 mét. Vì khoảng 78% đất dùng cho sản xuất lúa gạo nên ngập lụt như hiện nay sẽ gây thất thoát khoảng 17 tỷ đô la.

Theo hai bản đồ ĐBSCL và Saigon của Bộ Tài Nguyên Môi Trường (06/2009, Hà Nội) vùng màu đỏ là vùng bị ngập lụt nếu nước biển dâng 1 mét. Nếu căn cứ trên mật độ dân cư thì số dân bị thiệt hại khó là MỘT TRIỆU.

Saigon cũng bị ngập lụt nếu nước biển dâng 100cm

Khi nửa vựa lúa và hồ cá không còn, dân ĐBSCL chạy đi đâu? Miền Đông Nam Bộ, miền Trung hay miền Bắc? Sĩ số dân – đang cao nhất thế giới và gấp năm lần mức trung bình- sẽ tăng lên nữa. Thiếu ăn và nhân mãn sẽ đưa đến tật bệnh, sâu bọ và loạn lạc dẫn tới sự can thiệp quân sự và hậu quả không lường nổi. Chưa kể lương thực ở đâu ra nuôi đạo quân ấy?

Cá nuôi của nông dân Bến Tre chết trắng kênh vì nước nhiễm mặn.

Ảnh: Zing.vn 03/2016

Sạt lở, lũ lụt, hạn hán, ngập mặn... gây thiệt hại về tài sản và cơ sở hạ tầng thiết yếu như nhà cửa, đập, đê, đường xá, cầu cống, bờ kè, đường xe lửa, sân bay, đường dây điện... Bù lại, cây chàm cây đước sẽ mọc nhanh hơn vì không có con người làm phiền. Trung Quốc, Thái và Lào có xây bao nhiêu đập chằng nữa thì đất phù sa trước sau gì cũng xuôi giong sông Mekong và Cửa Long để rồi bị chặn lại bởi rừng chàm rừng đước. Đất sẽ lại bồi dần từ các rừng U Minh và Cần Giờ. Vài trăm năm sau đất bồi sẽ đủ cao để có một ĐBSCL khác ...Nhưng lúc đó có còn Việt Nam chẳng là chuyện khác. Ngành khảo cổ thế giới sẽ bận rộn đi tìm “Văn Minh Miệt Vườn” lảng vảng trong vài trang lịch sử như ngày nay người ta đi tìm nguyên nhân khiến khu đền đài vĩ đại Angkor Wat bị bỏ hoang.

Theo tác giả Nguyễn Đức Hiệp, nhóm đại học Sydney cùng trường Viễn đông Bác Cổ dùng kỹ thuật ảnh vệ tinh, nghiên cứu địa thế kinh rạch và tư liệu xưa cho rằng lý do Angkor sụp đổ vào thế kỷ 14 do mất thăng

bằng về môi trường trong sử dụng nước gây ra nạn đói kém và xã hội tan rã. Angkor Wat và Lục tỉnh cách nhau khoảng 450km đường thẳng. Kịch bản hơn 600 năm trước có thể tái diễn?

“Giờ Trái Đất 2016” là gì?

Năm 2007 tổ chức “World Wildlife Fund” có sáng kiến tắt đèn nhằm kêu gọi thế giới về hiểm họa “biến đổi khí hậu”. Nhà Hát Con Sò, Cầu Cảng Sydney ở thành phố Sydney, Úc đi đầu thực hiện ý tưởng này. Qua năm 2008, Giờ Trái Đất thu hút được 50 triệu người.

Nhà hát Opera Sydney, nơi đầu tiên hưởng ứng tắt đèn năm 2007

Tối 19/3/2016 từ 8:30 tới 9:30 giờ địa phương, hàng triệu người ở 7.000 địa điểm thuộc 178 quốc gia cả trên Trạm Không Gian quốc tế đã tắt đèn tham dự “Giờ Trái Đất Chống Biến Đổi Khí Hậu” lần thứ 10.

Ở London, đồng hồ Big Ben, Quốc hội, London Eye, Tower Bridge, nhà thờ St Paul, cung điện Buckingham, cửa hàng Harrods...

Theo Siddarth Das, giám đốc điều hành Giờ Trái Đất, Hiệp Định Paris 12/12/2015 đặt mục tiêu nhiệt độ trái đất phải giảm 2 độ C. Không dễ vì từ giờ tới năm 2020, những xứ công nghiệp làm nhiệt độ tăng từ 3 tới 5 độ C dễ dàng. Trong khi đó, WWF báo cáo rằng chỉ cần trái đất tăng thêm từ 1.5 đến 2.5 độ C, thì khoảng 20% tới 30% cây cỏ và sinh vật sẽ biến mất. Hưởng ứng lời Tổng thư ký LHQ Ban Ki-moon mong mọi người quyết tâm làm đôi điều cho Giờ Trái Đất, WWF-Ecuador sẽ trồng rau, WWF-Singapore sẽ trồng lại rừng, WWF-Tanzania sẽ dùng bơm nước chạy bằng năng lượng mặt trời.

Thắp một ngọn nến còn hơn ngồi nguyên rửa bóng tối. Người Việt có tham gia Giờ Trái Đất? Việt Nam sẽ góp gì vào Giờ Trái Đất 2017? Hay 30, 40 năm nữa những vùng đất (nếu) còn sót lại của Việt Nam sẽ nở non “Lễ Cầu Hồn cho Lục Tỉnh”?

Trần Thị Vĩnh-Tường

California 22/03/2016

Tham khảo

Requiem for a river, 11/02/2016

<http://www.economist.com/news/essays/21689225-can-one-world-s-great-waterways-survive-its-development?zid=306&ah=1b164dbd43b0cb27ba0d4c3b12a5e227>

“Tibet, an Environmental Challenge”, Dr Simon Bradshaw, 02/2016

http://www.warrenentsch.com.au/Portals/0/Files/ATC_Environment_Report_2016_update.pdf

Michael Buckley, Meltdown in Tibet, 2009

<http://www.meltdownintibet.com/film.htm>

Mekong River Delta, Vietnam

<http://www.climatehotmap.org/global-warming-locations/mekong-river-delta-vietnam.html>

Bộ Tài Nguyên Môi Trường, Hà Nội 06/2009

http://www.preventionweb.net/files/11348_ClimateChangeSeaLevelScenariosforVi.pdf

As skylines darken for Earth Hour, millions shine a light on climate action

http://wwf.panda.org/wwf_news/?263832/AS-SKYLINES-Darken-FOR-EARTH-HOUR-MILLIONS-SHINE-A-LIGHT-ON-CLIMATE-ACTION

BRIAN MASTROIANNI, Why 2 degrees are so important to the climate?
30/11/2015

<http://www.cbsnews.com/news/paris-un-climate-talks-why-2-degrees-are-so-important/>